

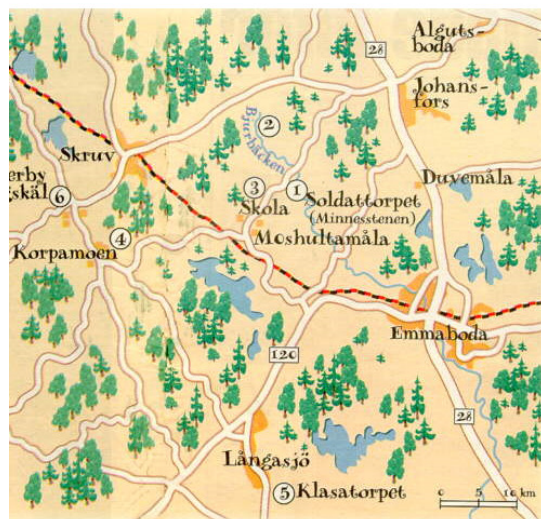
MURARN I SKÄRNÄS

Nedtecknat av Östen Johansson

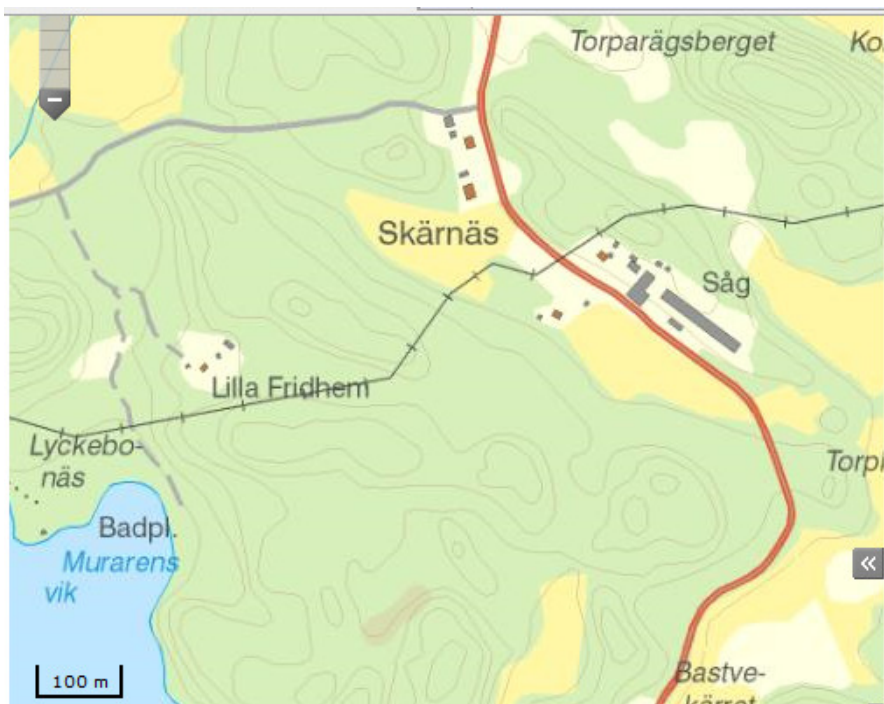
I samband med Östra Ryds Hembygdsförenings bygdevandring vid Övre Skärnäs

2011-07-05

Historien om "Murarn i Skärnäs" och hans ättlingar.

Delar av gården Skärnäs idag ägare Sven Andersson Obs: "Murarens vik"

Inägorna vid Skärnäs Storskiftet

”Murarn i Skärnäs”

”Murarn i Skärnäs” var ett allmänt begrepp för August Andersson bonde i Skärnäs. Född i Algutsboda socken i Moshultamåla by i mörkaste Småland år 1843. Samma by där sedermera soldatsonen Wilhelm Moberg föddes och växte upp, på den gamla soldattorpsgrunden är en minnessten rest över den store folklivsskildraren. August Andersson flyttade från Moshultamåla på 1860 talet främst för att gården blev för trång.

Tidigt föräldralös.

Augusts mor Ingeborg(född på fädernegården Moshultamåla den hade gått i arv sedan 1713)dog när han var 11 år och hans far Andreas Andersson dog när August bara var 16 år gammal, han var näst yngst med tre systrar och en 9 år äldre bror Johan som fick ta hand om gården när han var 25 år, han brukade gården när Wilhelm Moberg var verksam och kanske ingår i historierna om Utvandrarerna. En farbror till August flyttade till Amerika med hustru och sex barn, han hade även kusiner som var glashandlare i Motala, vi har inte forskat vidare om släkten i Moshultamåla, men det är inte omöjligt att den gamla släktgården ännu är i släktens ägo. August hade kontakt med sin släkt och gjorde bland annat resor till Öland för att köpa hästar. Hans Småländska gick aldrig ur, han pratade bland annat om ”Svatte mätta”

Murargesäll.

August blev murargesäll, på 1860 talet grep han så sin gesällstav och vandrade norrut mot Östergötland, 1876 lagom när laga skiftet var här vid Skärnäs, flyttade han med sin hustru Wilhelmina Pehrsson till här på gården. De hade då tidigare varit ”Dikung” vid Hållstad, det vill säga tagit vara på mjölken från ladugården och gjort smör och ost till försäljning.

Mor Mina

”Mor Mina i Skärnäs” som hon kallades var född i Övertorp, August var mycket ute på arbeten i trakten, så hans hustru ”Mina” fick sköta gården. Hon var en manhaftig kvinna och mycket stark. När man tröskade här vid Skärnäs var det hon som ”bar säck” min far berättade att hon tog en säck råg från golvet och kastade upp på logbalken, sedan på ryggen och bar upp och tömde på magasinet, en rågsäck vägde ungefär 120 kg. Idag får ett paket som skall hanteras för hand inte väga mer än 30 kg.

”Murarn i Skärnäs”

var en mycket flitigt anlita hantverkare här i Östra Ryd och många av hans arbeten pryds av hans initialer A.A. samt årtal, dessutom var han gudfruktig och på många av murstockarna här skrev han ett budord till ex. Jesus är min herde. Så om ni har ett hus här i trakten är det inte otroligt att ”Murarn i Skärnäs” har uppfört murstocken.

I huset vi nu bor har han gjort murstocken, där hans initialer står samt årtalet 1876, vi har hängt ett porträtt av honom bredvid. Just i slutet på 1800-talet gjordes många laga skiften här i trakten, husen på de gårdar som då fick flytta från byarna plockades ner och timrades upp på det nya stället, detta gällde även murstockarna det handslagna teglet rensades från murbruk och användes på nytt. I den gamla stugan vid Olerum som revs var väggarna tapetserade med linneväv den togs tillvara, tvättades och lakan syddes av väven.

Satte husgrunder.

August Andersson var även stenhuggare och satt många stenfot häromkring när man byggde hus o ladugårdar. Bland annat stenfoten vi gamla ålderdomshemmet i Östra Ryd Åldersro, har min far berättat att hans farfar satte stenfoten till, ett slitsamt jobb med dåtidens redskap. Jag vet inte om det är alla berättelser om Murarn som gjort att jag varit intresserad av murning, jag har faktiskt byggt några öppna spisar med murstock i sommarhus som vi byggt. Jag brukar skoja med barnbarnen när de frågar var jag lärt mig mura, jo det har "Murarn i Skärnäs" lärt mig.

Men möjligen om det ligger i generna han dog 14 år innan jag föddes, han blev 83 år gammal. Han hade då varit änklings i 14 år.

Strävsamt par.

"Murarn" och "Mina" flyttade hit med två tomma händer och blev bönder, men det strävsamma paret arbetade upp gården och fostrade tre barn. Johan, Engla och Karl, Engla gifte sig med handlare Berg i Söderköping paret var barnlösa och de skildes sedan, något som var mycket ovanligt på den tiden.

Karl Andersson i Skärnäs

Karl blev bonde här i Skärnäs tillsammans med Hustrun Hilda från Ringarum, Karl Andersson var mycket kyrksam var kyrkvärd och åkte varje söndag med cykel till kyrkan. Jag kommer ihåg honom på äldre dagar när vi barn sa att det finns ingen som kan åka cykel så långsamt och värdigt som "Kalle i Skärnäs". Karl Andersson var alltså farfar till Birgitta Elisabeth och Sven här i Skärnäs, på sonen Erland Anderssons sida, men också till Folke i Fiesta samt Kerstin Holm i Kummelby på sonen Alvar Anderssons sida. En Dotter till Hilda o Karl Andersson, Ingrid gifte sig med en åkeriägare i Norrköping han var förresten den sista åkaren i Norrköping som körde med häst. Hilda o Kalles dotter Sonja blev hemmadotter och vårdade sin mor under många år. Sonja gifte sig sedan på äldre dagar när föräldrarna avlidit.

Johan Andersson i Olerum

Johan fattade tycke för Amanda Jonsdotter i Olerum. När de skulle gifta sig och bli bönder levde och brukade Amandas far Jonas Larsson i Olerum släktgården som gått i arv sedan mitten på 1700 talet. Jonas Larsson var då 68 år men till synes vid god vigör. August i Skärnäs och Jonas i Olerum hjälpte då de unga tu att köpa gården Restad utanför Norrköping. Nya ägarna var där och sådde på våren, men han aldrig att flytta dit. Eftersom Jonas Larsson i Olerum hastigt avled, gården Restad såldes då och Amanda o Johan flyttade till Olerum.

Jonas Larsson i Olerum avled hastigt.

Jonas Larsson och en dräng var enligt en tidningsnotis sysselsatta med sådd på en inäga "Lyckorna" 1 km från gården då Jonas fick ont i bröstet, satte sig på en sten och sände drängen efter hjälp, när de kom tillbaka var han redan död. Det stod också i tidningsnotisen att han var en redbar man, mångårig ledamot i kyrkoråd och skolstyrelse. Han hade på ett föredömligt sätt nybyggt alla husen på gården. Dottern Amanda planterade en lönn vid stenen han satt på samt syrenbuskar, det finns bevarat som ett minnesmärke. Jessica o Christian är nu bönder i åttonde generationen vid Olerum. Om gården är kvar i släkten 2017 har utlovats en utmärkelse av kungen vid JUF:s jubileum på Skansen.

Granngårdar

Skärnas och Olerum gränsar till varandra, gränsen går vid Torparängsberget, den näst högsta punkten i Söderköpings kommun 110 meter över havet.

Bröderna Johan o Karl samarbetade en hel del bland annat hade de tröskverk o ångmaskin tillsammans samt hjälpte varandra med olika sysslor.

Johan i Olerum var både modern och höll på traditioner. Han var bland de första som köpte bil i socknen, 1921 en T-Ford med utbytbart lastflak och baksäte med sufflett. Den användes för att åka till "stan" och sälja smör, ost o kött. Med flaket utbytt mot baksätet blev det en personbil som man kunde besöka släkt o vänner med. Han köpte även traktor i början av 1930-talet. Men han höll även fast vid det gamla vid sidan av hästar hade han kvar sina kära oxar till sin död 1947. Så jag kan faktiskt skryta med att ha kört oxar, även om jag inte var så gammal.

Farfarsstugan

Det var litet om "Murarn i Skärnäs" och hans ättlingar.

Han bodde på undantag i farfarsstugan bakom huvudbyggnaden vid Skärnäs. Ligger i bergskanten med tegelvälvd källare under. Jag har hört att han köpte och rev torpet "Lessamheten" mitt emot "Roligheten" samt använde virket för tillbyggnad av farfarsstugan. Farfarstugan var troligen ett torp med tidigaste bebyggelsen vid Övre Skärnäs, till den hörde då en mindre ladugård.

Nuvarande mangårdsbyggnad vid Övre Skärnäs flyttades dit i samband med laga skifte på 1870-talet.

Torp på Övre Skärnäs marker

"Torperlycka" var ett torp 500 m söder om gården. "Pelle i Torperlycka" var en dagsverkare som livnärde sig på att gräva diken åt bönderna. Särskilt täckdiksspaden måste vara skarp. Hans favorituttryck var: "Ja säje va en vill om bönnra men file som går lätt de har di"

Vid Lövsätter ligger ett gammalt torp, där byggde Hilda o Karl Andersson senare en undantagsstuga.

I nästa krök norrut låg en liten stuga där Lill-Anna bodde.

Nere i mosskanten låg torpet Skirkärr

Huset i Olerums korset var tidigare affär senast Konsum, där låg tidigare ett gammalt hus som "Murarn" rev när det nya byggdes. Väggarna var uppförda av gärdesgårdsslanor sammanfogade av lera. Min far berättade att det dammade väldigt när man rev huset.

Soldattorpet till Skärnäs rote var vid "Stretan", vid den gamla landsvägen. Där var också en kvarn o ramsåg som tillhörde Skärnäs by, men vid laga skiftet dikades ängsmarken vid Skirkärr ut och dammen revs. Vattnet räckte till att husbehovssåga c:a 100 stockar timmer per år.

Lilla Fridhem ligger straxt vid sjön Skiren låg tidigare på Skärnäs marker

Mitt över landsvägen vid Skärnas finns en torpstuga med tillhörande smedja och snickarbod.

Storskifte i Moshultamåla by År 1811 August Anderssons morföräldrar Stina Thoresdotter o Magnus Johansson var då bönder på Magnus släktgård. Magnus farfar Jonas Nilsson var född 1713 i Mostamåla som byn hette då.

Charta
Sver.

M O S H U L T E M Å L A

Hemmans In. och Ut Ågor.

^{belagna 1720.}
Kronobergs Län.

Konga Härad och Ålqulsböcker Sotkn.

Författad år 18. 11. 57.

Andersberg general Sekunder.

net.